

Platsen

**platsens anda och
lokal identitet**

INLEDNING

Arkitektur är design som utgår från en plats.

På de följande sidorna ser du bilder från Villa Mairea. Dess arkitekter, Aino och Alvar Aalto, inspirerades av det kuperade landskapet och den ljusa, rytmiska tallskogen runt omkring.

Villa Mairea, Norrmark | 1939
Arkitekter: Aino och Alvar Aalto

Foto: © Laura Nikkinen | 2019

En plats kan ligga i en byggd miljö eller i ett obebyggt naturlandskap.

Villa Mairea, Norrmark | 1939
Arkitekter: Aino och Alvar Aalto

Foto: © Laura Nikkinen | 2019

Upplevelsen av en plats varierar från människa till människa.

Plats är ett erfarenhetsbaserat begrepp.

Villa Mairea, Norrmalm | 1939
Arkitekter: Aino och Alvar Aalto

Foto: © Laura Nikkinen | 2019

Vår upplevelse av en plats är alltid multisensorisk.

GRÖNSKA (VEHREYS)

Längd: 6 s

Inspelningsdatum:
den 16 augusti 2019

Foto och video:
© Laura Nikkinen | 2019

LJUS (VÄRE)

Längd: 5 s

Inspelningsdatum:
den 16 augusti 2019

Foto och video:
© Laura Nikkinen | 2019

SKUGGA (SIIMES)

Längd: 10 s

Inspelningsdatum:
den 16 augusti 2019

Foto och video:
© Laura Nikkinen | 2019

Varje plats
har sin egen
stämning,
historia och
särdrag som
tillsammans
skapar
platsens anda
d.v.s. **genius**
loci.

Platsens anda påverkas bland annat av:

- rådande förhållanden

klimat, väder och temperatur, årstid och tid på dygnet,
ljus och skugga, ljudmiljö, dofter...

- platsens fysiska egenskaper

landskap, jordmån, topografi, vattendrag, växtlighet,
byggd miljö (byggnader, gator, torg),
bearbetad natur (åkrar, dammar),
färger och material, detaljer...

- platsens historiska och tidsmässiga lager

- personliga upplevelser, sinnesintryck och minnen

Villa Mairea, Norrmark | 1939

Arkitekter: Aino och Alvar Aalto

Foto: © Laura Nikkinen | 2019

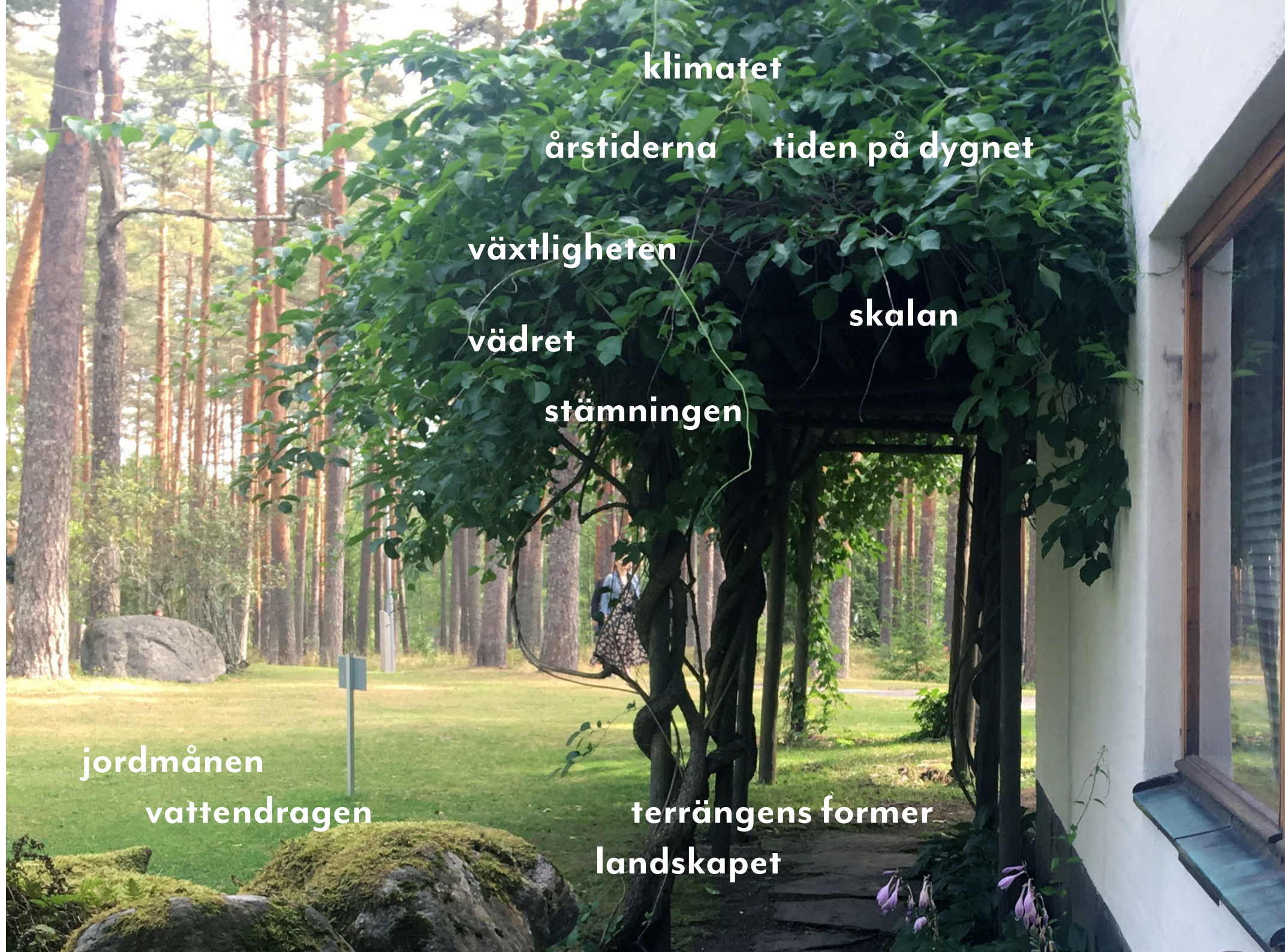

Naturförhållanden skapar grunden för platsens anda.

Villa Mairea, Norrmark | 1939
Arkitekter: Aino och Alvar Aalto

Foto: © Laura Nikkinen | 2019

klimatet

årstiderna

tiden på dygnet

växtligheten

skalan

vädret

stämningen

jordmånen

vattendragen

terrängens former

landskapet

Med hjälp av
arkitekturen kan
man antingen
följa eller ändra
på platsens anda.

Villa Mairea, Norrmark | 1939
Arkitekter: Aino och Alvar Aalto

Foto: © Laura Nikkinen | 2019

I hamnen i Antwerpen, Belgien, stod en gammal, tom brandstation. År 2007 bestämdes det att byggnaden skulle omvandlas till ett nytt huvudkontor åt hamnmyndigheterna. Lokalerna på brandstationen var dock för små. Därmed utlystes en arkitekturtävling för en tillbyggnad.

Brandstationen (tidigare Hansahuset) | 1922, Antwerpen
Arkitekter: Alexis Van Mechelen och Emiel Van Avereke

Foto: © Torsade de Pointes (CC01.0)

Brandstationen byggdes år 1922 som en kopia av ett Hansahus. Det ursprungliga Hansahuset hade byggts på 1500-talet, men det förstördes i en brand 1893.

Förslaget av Zaha Hadid Architects vann arkitekturtävlingen.

Den gamla, skyddade brandstationen bevarades och integrerades med den nya byggnaden.

Hamnhuset (Havenhuis, eng. Port House), bild från byggnadsskedet, Antwerpen | 2016
Arkitekter: Zaha Hadid Architects

Foto: © Flickr | ArcheoNet Vlaanderen (CC BY-NC-SA 2.0)

Hamnhusets nya del byggdes ovanpå den gamla.

Den nya delen lägger till ett nytt fysiskt och tidsmässigt lager till den gamla byggnaden och hela området – det storskaliga hamnlandskapet.

Hamnhuset (Havenhuis), Antwerpen | 2016
Arkitekter: Zaha Hadid Architects

Foto: © Flickr | diamond geezer (CC BY-NC-ND 2.0)

Hur påverkar
tillbyggnaden platsens
anda? Följer eller
förändrar den
platsens anda?

Hansarhuset

eldsvåda

Brandstationen

Hamnhuset

1500-talet

1893

1922

2016

HAMNHUSETS TIDSLINJE

2016 Hamnhuset (Havenhuis), Antwerpen | 2016
Arkitekt: Zaha Hadid Architects

Foto: © Pixabay | 2427999

Arkitekturen påverkar platsen – och platsen påverkar arkitekturen.

Traditionellt har arkitekturen påverkats av de tillgängliga naturmaterialen och behovet att skydda sig mot lokala väderleksförhållanden.

I de arktiska områdena skyddar man sig mot snö och köld och vid ekvatorn mot den brännande solen och hettan.

Halosenniemi (ateljéhem), Tusby | 1902
Ritad av: Pekka och Antti Halonen

Foto: © Laura Nikkinen | 2017

I Finland har man traditionellt byggt i trä. Timmerhus är hållbara, och de kan repareras och flyttas. Man kan montera ner en husstomme av stockar och bygga upp den på en ny plats. Timmer är dessutom ett förnybart, återvinningsbart och ekologiskt naturmaterial.

Halosenniemi (bastu), Tusby | 1901

Ritad av: Pekka och Antti Halonen

Foto: © Laura Nikkinen | 2017

Byggnadstraditioner och lokal identitet används också i dagens arkitektur.

Den moderna spånkyrkan i Kärsämäki är byggd i första hand av lokalt fällda träd och med traditionella arbetsmetoder från 1700-talet.

Kyrkan byggdes av frivilliga från Kärsämäki tillsammans med professionella yrkespersoner.

PLATSEN – PLATSENS ANDA OCH LOKAL IDENTITET

TRADITIONSBYGGANDE

Kärsämäki spånkyrka, Kärsämäki | 2004
Arkitekt: Anssi Lassila

Foto: © Cecil (CC BY-SA 3.0, CC BY-SA 2.5,
CC BY-SA 2.0, CC BY-SA 1.0)

Lågstadieskolan i Gando, Burkina Faso, har i huvudsak byggts i tegel av lera. Leran är ett lokalt, traditionellt och ekologiskt byggmaterial.

Lerans egenskaper bidrar till att teglet håller lokalerna svala. Även det förhöjda taket hjälper till att hålla inomhustemperaturen lägre.

Lera är dessutom ett material som är lätt att återvinna, reparera och återanvända.

Lågstadieskolan i Gando (engelska: Gando Primary School), Burkina Faso | 2001
Arkitekt: Francis Kéré

Foto: © Helge Fahrnberger (CC BY-SA 3.0)

Biblioteket intill skolan är också huvudsakligen byggt i lera. I byggnadens tak har man använt handgjorda lerkärl från trakten, genom vilka ljuset silas in i rummet.

Lera har använts i traditionellt byggande i hela världen. Den äldsta massiva lerbyggnaden i Finland är Krogbacken i Strömfors. Huset stod färdigt 1784.

Biblioteket i lågstadieskolan i Gando (engelska: Gando Primary School Library), Burkina Faso | 2010
Arkitekt: Francis Kéré

Foto: © GandoIT (CC BY-SA 3.0)

Materialen påverkar platsens anda.

Tunnel som byggts i trä.

Foto: © Piqsels (CC0)

Vilken plats är viktig för dig? Varför?

Vilken anda eller stämning råder det på din favoritplats?

Vilken är den viktigaste byggnaden på din hemort? Beskriv byggnaden, men också dess plats och materialen som den är byggd av. Hur påverkar arkitekturen platsen? Och hur påverkar platsen arkitekturen?

Bilduppgifter och -länkar

sidan 2–4

Villa Mairea, Norrmalm | 1939 | Arkitekter: Aino och Alvar Aalto
Foto: © Laura Nikkinen | 2019

sidan 6–8

Kortvideor och skärmdumpar från dem | Inspelningsdatum: den 16 augusti 2019

Foto och video: © Laura Nikkinen | 2019

sidan 6–8, 10

Villa Mairea, Norrmalm | 1939 | Arkitekter: Aino och Alvar Aalto
Foto: © Laura Nikkinen | 2019

sidan 11

Brandstation, Antwerpen | 1922 | Arkitekter: Alexis Van Mechelen ja Emiel Van Averbek

Foto: © Torsade de Pointes (CC0 1.0)

länk: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Antwerpen_Brandweerkazerne_Siberiastraat5.jpg

sidan 12

Hamnhuset (Havenhuis), Antwerpen | 2016 | Arkitekter: Zaha Hadid Architects

Foto: © Flickr | ArcheoNet Vlaanderen (CC BY-NC-SA 2.0)

länk: <https://www.flickr.com/photos/erfgoed/26061606772>

sidan 13

Hamnhuset (Havenhuis), Antwerpen | 2016 | Arkitekter: Zaha Hadid Architects

Foto: © Flickr | diamond geezer (CC BY-NC-ND 2.0)

länk: <https://www.flickr.com/photos/dgeezer/48554672062>

sidan 14

Hamnhuset (Havenhuis), Antwerpen | 2016 | Arkitekter: Zaha Hadid Architects

Foto: © Pixabay | 2427999

länk: <https://pixabay.com/fi/photos/belgia-antwerpen-toimisto-rakennus-3035327/>

sidan 15

Halosenniemi (ateljéhem), Tusby | 1902 | Ritad av: Pekka och Antti Halonen

Foto: © Laura Nikkinen | 2017

sidan 16

Halosenniemi (bastu), Tusby | 1901 | Ritad av: Pekka och Antti Halonen

Foto: © Laura Nikkinen | 2017

sidan 17

Kärsämäki spånkyrka, Kärsämäki | 2004 | Arkitekt: Anssi Lassila

Foto: © Cecil (CC BY-SA 3.0, CC BY-SA 2.5, CC BY-SA 2.0, CC BY-SA 1.0)

sidan 18

Lågstadieskolan i Gando (eng. Gando Primary School), Burkina Faso | 2001 | Arkitekt: Francis Kéré

Foto: © Helge Fahrnberger (CC BY-SA 3.0)

länk: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gando-School-Burkina-Faso.JPG>

sidan 19

biblioteket i lågstadieskolan i Gando (eng. Gando Primary School Library), Burkina Faso | 2010- | Arkitekt: Francis Kéré

Foto: © GandolT (CC BY-SA 3.0)

länk: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kere_library_gando.jpg

sidan 20

Tunnel byggd i trä.

Foto: © Piquesels (CC0)

länk: <https://www.piquesels.com/en/pub lic-domain-photo-zbtisk>

Materialet har producerat av informationscentret för arkitektur Archinfo 2022.

Upphovsperson: Laura Nikkinen

Redaktör: Eeva Astala

Sakkunniglärarna Seija Tikka från Savonlinnan Taidelukio och Kari Malinen från Kannaksen lukio har också deltagit i utvecklingen av läromaterialet.

Läromaterialet testades våren 2022 i Savonlinnan Taidelukio och Kannaksen lukio.

Tack till studerandena som medverkade i testerna; Anton Jokelainen, Mira Kangas-Hynnilä, Maria Kurola, Ronja Leppälä, Hanna Myller, Katariina Pesonen, Joanna Tynkkynen, Annika Viljakainen/Savonlinnan Taidelukio samt liris Aromaa, Iida Karinkanta, Anni Leino, Selma Nylund, Ella Ojanperä, Noora Remes, Kiira Uutela/Kannaksen lukio.

Läromaterialet har utarbetats i anslutning till Savonlinnan Taidelukios uppdrag för utveckling av bildkonstundervisningen i gymnasiet.

Materialet har översatts av Leif Pietilä / Käännös-Aazet Oy

Korrektur Joel Gräfning

Översättningen har beställts och utgivits av Stoff – Riksomfattande utvecklingsuppgiften i bildkonst.

ARCH
INFO INFORMATIONSCENTRUM
FÖR FINSK ARKITEKTUR

